אמר מר חצירו של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה והא אנן תנן הדר עם העכו"ם בחצר הרי זה אוסר עליו לא קשיא הא דאיתיה הא דליתיה ומאי קסבר אי קסבר דירה בלא בעלים שמה דירה אפי' עכו"ם נמי ניתסר ואי קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה אפילו ישראל נמי לא ניתסר לעולם קסבר [א]דירה בלא בעלים לא שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר כי ליתיה גזרו ביה רבנן עכו"ם דכי איתיה גזירה [ב]שמא ילמד ממעשיו כי איתיה אסר כי ליתיה לא אסר וכי ליתיה לא אסר והתנן [ג]המניח את ביתו והלך לו לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר דברי רבי מאיר [ד]התם דאתי ביומיה אמר רב יהודה אמר שמואל [ה]הלכה כרבי אליעזר בן יעקב ורב הונא אמר מנהג כרבי אליעזר בן יעקב ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב א"ל אביי לרב יוסף קי"ל [ו]משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב מהו לאורויי במקום רבו א"ל [ז]אפילו ביעתא בכותחא (א) בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא (ב) אורי א"ל ר' יעקב בר אבא לאביי כגון מגלת תענית דכתיבא ומנחא מהו לאורויי באתריה דרביה א"ל הכי א"ר יוסף אפי' ביעתא בכותחא (ג) בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא (ד) ולא אורי רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא

רב

אמר מר הרי הוא כדיר של בהמה. דנכרי לא אסר מידי וכי דייר ישראל גביה קאמר ר' מאיר דישראל (ה) אוסר על ביתו של עכו"ם אבל עכו"ם אינו אוסר על ביתו של ישראל והתנן כו': **הא דליתיה.** לעכו"ם לא אסר ואם יש שם ישראל אחר אוסר על ביתו של עכו"ם ואפי' ליתא לישראל: (ו) ה"ג **לעולם קסבר דירה בלא בעלים לאו שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר.** משום דירה דדירת ישראל שמה דירה: **כי ליתיה גזרו רבנן.** משום כי איתיה אבל עכו"ם דאפילו כי איתיה לאו שמה דירה אלא משום שמא ילמד כו': **דאתי ביומיה.** שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום ואי שרית להו קודם שיבא מטלטלי נמי אחר שיבא ולא מסקי אדעתייהו: ל"א(ז) הכי גרסינן **ואם יש שם ישראל אחר.** שדר ישראל עם ישראל אחר בבית א' הרי זה העכו"ם אוסר עליו דהכי שכיח דדייר ורישא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה בישראל הדר יחידי עמו דלא שכיח דדייר ואתא ר' אליעזר למימר עד שיהו דרין בשני בתים ומשום הכי מותבינן לר"מ וביחידי לא אסר והתנן כו'. ואי אפשר לומר כן דהא משנינן הא דאיתיה הא דליתיה וכיון דבליתיה מוקמינן לה כי יש שם ישראל אחר דר עם חבירו בבית מאי טעמא אסר עכו"ם ועוד דבתוספ' (פ"ה הט"ו) הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שהוא כחבירו ואי האי אוסר בעכו"ם קאמר מאי מפני שהוא כחבירו ועוד הא טעמא משום שמא ילמד הוא(ח): **הלכה.** דדרשינן לה בפירקא ברבים: **מנהג.** בפירקא לא דרשינן אבל אורויי מורינן לה בלא לישנא(ט). ומאן דאמר נהגו אורויי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן בידייהו: **קיימא לן.** ביבמות פ' החולץ בסופיה (מט:) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי כלומר במקומות מועטין מוזכר במשנה אבל נקי הוא דהלכה כמותו בכל מקום והכא אמר שמואל דהלכה כמותו ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא: **מהו לאורויי.** תלמיד במקום רבו כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא הוא שרי או דילמא חוצפא הוא: **ביעתא.** ביצה לאוכלה: **בכותחא.** שיש בו ניסיובי דחלבא דמלתא פשיטא הוא: **בעי מיניה מרב חסדא.** אם מותר אם אסור ולנסותו היה מתכוין אם יורה במקום רבו: **ולא אורי.** בשני דרב הונא רביה: **כגון מגלת תענית דכתיבא ומנחא.** אלו ימים אסורין להתענות. להכי נקט מגלת תענית שלא היתה דבר הלכה כתובה בימיהן אפילו אות אחת חוץ ממגלת תענית ולהכי קרי לה מגלה: **בכפרי.** שם מקום. ולא היה מקומו של רב הונא ומקומו בפומבדיתא ושתיהן בבבל:

חרתא

ורבי יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. במסכת תענית בפ' שלשה פרקים (דף כו:) מפרש דהלכה דרשינן בפרקא ומנהגא בפרקא לא דרשינן אבל אורויי מורינן ומ"ד נהגו אורויי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן בידייהו ואע"ג דבכל דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל בהא קי"ל כשמואל דאמר הלכה אפילו בפירקא דריש לה דקי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב כדפסיק ריב"ל לעיל(ט) וקי"ל כוותיה לגבי ר"י ואפי' כביעתא בכותחא אסבי ליה אביי ורב יוסף להא דריב"ל ורבא נמי מודה לאביי גבי עובדא (י)דהמן בר ריסתק אי לא משום דביטלת תורת עירוב מאותו מבוי ואומר ר"י דאותן ישראלים הדרים יחידים בכרכים המוקפים חומה שיש להם מחילות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה שרי לטלטל בכולה בשבת כיון דליכא ישראל אחר לאסר עליה(ז):

מהו לאורויי במקום רביה. אומר ר"י כל הני הוראות כגון שבא מעשה לפניו ומורה לעשות כן אבל אם שואלין לתלמיד הלכה כדברי מי יכול לומר כל מה שבדעתו ובלבד שלא יורה על מעשה שבא:

אפילו ביעתא בכותחא. מפרש בערוך (כ)דלאו בקתס ביצים איירי דאותן אין צריכין היתר דאין לך עם הארץ שלא ידע שמותרות בחלב אלא כשוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות שמותר לאוכלן בחלב כדתניא בפ"ק דביצה (דף ו:) ואם תאמר אמאי מותר לאוכלן בחלב מ"ש מביצת נבילה דאסרינן אפי' כמוה נמכרת בשוק כדתנן במס' עדיות (פ"ה מ"א) ותירץ בהלכות גדולות דגבי איסור נבילה דאורייתא החמירו אבל בבשר עוף בחלב דרבנן הקילו ואם תאמר אם כן מאי אפילו דקאמרינן אפילו ביעתא בכותחא דאטו מי פשיט היתר טפי מאשר דברים הא פלוגתא היא דלמ"ד בשר עוף בחלב דאורייתא אסירי מידי דהוה אביצת נבילה ואומר ר"י דלהכי קאמר אפי' שאע"פ שכל העולם נוהגין בו היתר ובפ"ק דביצה (דף ו:) נמי פשיטא ליה להש"ס דשרייא גבי הא דאמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה דקאמרינן למאי אילימא דשרי לאוכלה בחלב הא במעי אמו אסורה והא תניא השוחט את התרנגולת כו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ולפירוש רבינו תם אתי שפיר שפי' דבביצת נבילה החמירו משום דנבילה דבר האסור הוא אבל בבשר בחלב לא החמירו דכל חד וחד באפי נפשיה שרי(ל):

כגון מגלת תענית. פירש בקונטרס דכתיבא ומנחא אלין ימים האסורין להתענות וא"א לומר הכי דאפרושי מאיסורא שרי במקום רביה כדאמרינן לקמן אין חכמה ואין תבונה כו' אלא בימים המותרים איירי אי שרי לאורויי וכי ההוא דמקמן הוו דלא למספד בהון דמורי הי מינייהו שרי ולפניו אסור ולאחריו מותר ובזמן שהיה מגלת תענית נוהגת קאמרינן כי האידנא בטלה מגלת תענית כדפסיק בפ"ק דר"ה (דף יט:):

רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא. כדמפרש הקונטרס שלא היה שם מקומו של רב הונא ובפומבדיתא היתה מקומו וצ"ל דתלמיד חבר דרב הונא הוה כמו רב המנונא דאורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא דמפרש בסמוך משום דתלמיד חבר דיליה היה * אבל תלמיד גמור אין יכול להורות אפילו שלא במקום רביה כדאמרינן בשני דרב הונא לא אורי רב המנונא בחרתא דארגז אע"פ שהיה מקומו של רב הונא בפומבדיתא ואפילו רחוק ממנו שלש פרסאות או אפילו טפי אסור ואינו חייב מיתה דפריך עלה מאותו תלמיד שנתחייב מיתה על שהורה ברחוק שלש פרסאות מר"א אבל אם לא נתחייב מיתה לא הוה קשיא מידי אפילו איכא איסורא במילתיה ורבינא דשר סכינא בבבל משמע שהיה רחוק הרבה מרב אשי והיה אסור שם אם היה תלמידו גמור כו' והא דאמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ה:) תנחום בריה דר' אמי איקלע (מ)לאתרא דרש להו מותר ללתות חטין בפסח אמרו ליה לאו ר' מני דמן צור איכא הכא ותנא תלמיד לא יורה הלכה במקום רבו אא"כ רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל צריך לומר דתלמיד חבר הוה ומש"ה חוץ לג' פרסאות שרי והא דאמרינן בפניו אסור וחייב מיתה כל תוך שלש פרסאות חשיב בפניו כדמשמע באותו תלמיד שהורה לפני ר"א דאם היה תוך שלש פרסאות בדין היה חייב מיתה ומסתמא נמי לא בפניו ממש היה וכן בני אהרן מסתמא לא הורו בפני משה ממש ועיקר שיעור דגמרינן שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל מבני אהרן גמרינן לה והתם חייבי מיתה הוו ואומר ר"י דווקא בדבר שנראה חידוש לשואל ואפילו ביעתא בכותחא ומגלת תענית בכי האי גוונא איירי ולא נקטינהו אלא לאשמועינן דאפילו בהני שהתלמיד בעצמו יודע שאינו טועה אסור להורות אבל דבר שהשואל יודע שידוע מנהגו של דבר זה כגון נותן טעם לפגם וכיוצא בו דכשמורה לו היתר אין דומה לו דבר חידוש שרי ורבינא דשר סכינא בבבל כעין דבר חידוש הוא שנוטל שררה כדאמרינן (חולין דף יח:) לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם:

רב

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ד מהל' עירובין הלכה יג סמג עשין א טור ש"ע א"ח סימן שפג ס"א:
ו ג מיי' פ"ב שם הלכה ע סמג שם טוש"ע א"ח סימן שפב סעיף א:
ז ד מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ב סמג עשין יג טור ש"ע י"ד סימן רמב ס"ד [וברב אלפס שבועות פ"ו דף שנו: ובפ"ו שם דף שיז.]

מוסף רש"י

אחד נכרי ואחד ישראל אוסר. דדירה בלא בעלים שמה דירה (לקמן פו.). קב ונקי. קב מדה קטנה, כלומר במקומות מועטים הוא נזכר במשנה או בברייתא, ונקי בכל מקום שנזכר הלכה כמותו (יבמות מט: וכעי"ז בכורות כג:) או: לא לימד הרבה כשאר חבריו אלא מה שאומר בבית המדרש נקי הוא, שהלכה כמותו לעולם (גיטין סז.).

רבינו חננאל

אוקימנא בזמן דליבא ההוא גוי בחצר, ולא חיישינן דלמא אתי, ואי במקום קרוב הוא דיכול למיתא ביומיה, חיישינן ולא שרי ר' מאיר. ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין זה על זה. תנא א) אכסנאי לעולם אינו אוסר. אמר רב יהוד' אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בן יעקב. רב הונא אמר מנהג כר' אליעזר בן יעקב, ר' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. אמר ליה אביי לרב יוסף כיון דאמר הלכה כר' אליעזר בן יעקב, וקיימא לן משנת ר' אליעזר קב ונקי, כלומר מעט ומנוקה ואין צריך לנפותו ולנקותו. מהו לאורויי קמיה רביה. א"ל ביעתא בכותחא בעי מינה דרב חסדא בשני דרב הונא רביה. פי' השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בכותח שיש בו ניסיובי דחלבא דלאו כבשר הן, או דלמא כבשר הן ואסיר. ולא פשיט לי, כלומר אסור להורות אפי' כמו זה הדבר שהוא ברור בפני רבו.

א) בירושלמי בפירקין הל' ב' וע"ש דלית תנא תני לאוסר לאחר ל' יום ע"ש היטב.

מסורת הש"ס

א) [לעיל ע"ב כ"מ עא.], ב) לעיל מו. לקמן סו., ג) [עי' תוספות בכורות כג: ד"ה משנת], ד) יבמות מט:, ה. [גיטין סז. בכורות כג:], ה) [כתובות כ:], ו) [מחר [ע"א], ז) [ע"כ ל"א], ח) [כלאי' תענית טו:], ט) [דף מו.], י) [לקמן סג:], כ) [ערך כתח], ל) [וע"ע תוספות ביצה דף ו: ד"ה ביצים], מ) [לפניו הגי' לאחר],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ביעתא בכותחא בעי מיניה מרב חסדא וכו': (ב) שם ולא אורי לי אמר ליה וכו': (ג) שם בכותחא בעי מיניה מרב חסדא וכו': (ד) שם ולא אורי לי רב חסדא: (ה) רש"י ד"ה אמר מר וכו' דישראל הוא דאוסר על ביתו: (ו) ד"ה ה"ג וד"ה וישראל וד"ה כי ליתיה הכל דיבור אחד: (ז) תוס' ד"ה ורבי יוחנן וכו' ישראל אחר לאסר עליה תוספות ש"ץ ואפי' הרבה בעלי בתים דרים בבית אחד אינם אוסרים וע"ז אא"כ דרים בשני בתים הס"ד וע"ב ועיין באשר"י ועיין בתוספ' דף עד בד"ה מבוי שצדו:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ר"ח אורי וכו'. אבל תלמיד גמור. עי' בס' בני חיים בלקוטים שבסוף הספר:

◆

רב נסים גאון

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. ורב הונא אמר מנהג כר' אליעזר בן יעקב. ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. ובמס' תעניות בפרק בשלשה פרקים פירשוה מאן דאמר הלכה דרשינן לה בפירקא, ומאן דאמר מנהג לא דרשינן כי אתו לקמן מורינן להו, ומאן דאמר נהגו אפילו אורויי נמי לא מורינן להו ואי עבוד לא מהדרינן להו. אמר ליה ביעתא בכותחא בעי מיניה מרב חסדא בשניה דרב הונא ולא אורי ליה. בפסחים בפרק ואלו עוברין בפסח גרסי כי כותח הבבלי יש בו קומניתא דאומא, ומילחא ונסיובי. והביצה מותרת לאכלה בחלב שאינה בכלל בשר, ואפילו אם שחט עופות ומצא בתוכן ביצים מותרות לאכלן בחלב, ובלבד שתהא הביצה גמורה, כמו שאמרו השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאכלן בחלב, ונמנע רב חסדא בימי רב הונא מלהורות אפי' הביצה בחלב שהיתר גמור הוא לאכלה.